

TUTKIMUSKATSAUKSIA 2-2022

Luonto tukee yhdenvertaisuutta, kotoutumista ja paikkaan kuulumista

Luontoon tutustuminen ja luonnossa toimiminen helpottavat maahanmuuttajien kotoutumista ja lisäävät heidän hyvinvointiaan. Maahanmuuttajien luontosuhteeseen vaikuttavat heidän aiemmat kokemuksensa luonnosta sekä elinympäristö, kulttuuri ja lapsuus. Luontoa pitäisi hyödyntää hyvinvoinnin lisäämiseksi kotoutumisen alkuvaiheista lähtien. Tietoa luontokohteista ja luonnon myönteisistä vaikutuksista on tarjottava eri kielillä. Kulttuurien välistä ymmärrystä tarvitaan kaupunkiympäristön suunnittelussa.

SUOSITUKSET

Tuo luonto osaksi maahanmuuttajien arkea.

Tarjoo maahanmuuttajille tietoa luontoon liittyvistä reiteistä, toiminnoista, säänmukaisesta varustuksesta ja käyttäytymissäännöistä maahanmuuttajien kielillä.

Varmista, että tietoa luontokohteista on sekä kylteissä paikanpäällä että sähköisissä palveluissa. Molemmat tukevat maahanmuuttajien selkeää ja sujuvaa luontokokemusta.

Suosi luontoon liittyvissä ohjeistuksissa helposti ymmärrettäviä kuvia, symboleja ja värejä. Vältä pitkiä tekstejä.

Huomioi erilaiset kulttuurit ja tavat olla luonnossa. Luo tilaisuuksia kulttuurien väliseen kohtaamiseen ja toimintaan.

KIRJOITTAJAT

Hanna Heino, Miriam Tedeschi, Meiju Marttila, Johanna Jämsä ja Jussi S. Jauhiainen

Turun yliopisto, Maantieteen ja geologian laitos

AINEISTO & MENETELMÄT

Turussa asuville arabian-, somalin- ja venäjänkielisille maahanmuuttajille tehty kysely sekä haastattelut, havainnointi ja itsehavainnointi.

TEEMAT

Maahanmuuttajat, luonto, kotoutuminen, hyvinvointi, kaupunkisuunnittelu

LUE LISÄÄ

Mikä haittaa maahanmuuttajien luontokokemusta? **s. 2**

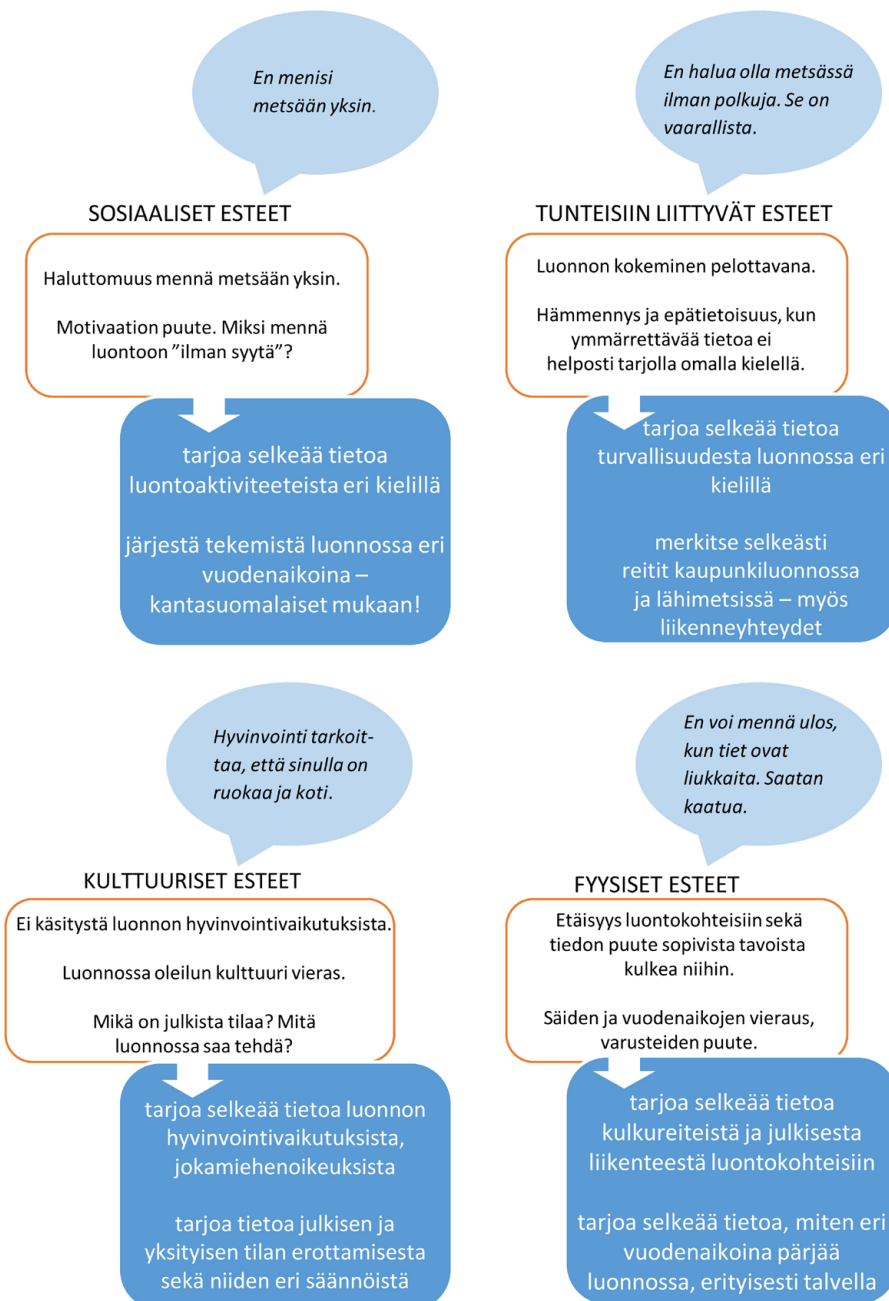
Miten luonto edistää maahanmuuttajien hyvinvointia ja kotoutumista? **s. 3**

Miten maahanmuuttajien luontokokemusta tuetaan sähköisillä palveluilla? **s. 5**

Kun ihminen muuttaa Suomeen toisesta kulttuurista, hänen saattaa olla vaikea lähestyä suomalaista luontoa. Eri maista ja kulttuureista tulevat maahanmuuttajat ymmärtävät luonnon eri tavoin, usein yllättävistäkin näkökulmista. On tärkeää tunnistaa asenteet, tunteet ja tiedot, jotka haittaavat tai hyödyttävät maahanmuuttajien luonnosta nauttimista Suomessa. Ideaalitulanteessa tutustuminen suomalaiseen luontoon on osa kotoutumista alkuvaiheista lähtien, hyvinvointivaikutuksineen. Lisää tietoa luonnosta tarvitaan eri kielillä sekä kaupunkiympäristöön että sähköisiin palveluihin.

Erilaiset esteet vaikeuttavat maahanmuuttajien luontosuhdetta

Maahanmuuttajien luontosuhteen kehittymistä haittaavat sosiaaliset, tunteisiin liittyvät, kulttuuriset ja fyysiset esteet.

Kuvio 1. Erilaisia esteitä maahanmuuttajien luontosuhteen kehittymiselle

Myönteisen luontokokemuksen esteinä voivat olla maahanmuuttajien vähäinen innostus tai ymmärrys siitä, miksi luontoon pitäisi ylipäättään mennä, etenkin yksin. Luonto voi tuntua pelottavalta tai ei tiedetä minne mennä. Ulkona olemiseen ei ole säänmukaisia vaatteita ja muita varusteita. Maahanmuuttajilla ei välttämättä ole samaa tietotaitoa kokea luontoa kuin kantasuomalaisilla. Osa maahanmuuttajista ei tiedä jokaisen oikeudesta olla luontoympäristössä, eikä sen merkityksestä hyvinvoinnille.

Luonto tukee maahanmuuttajien hyvinvointia ja kotoutumista

Kokemukset ja elinympäristöt vaikuttavat maahanmuuttajien luontosuhteen kehittymiseen. Suurkaupungeista muuttavilla ei välttämättä ole aiemmin ollut tiivistä kosketusta luontoon. Luonnossa oleminen lisää kuitenkin kaikkien hyvinvointia. Se esimerkiksi vähentää stressiä ja nopeuttaa sairauksista toipumista. Monet tutkimukseen osallistuneista maahanmuuttajista tunnustivat nämä vaikutukset sekä hyödynsivät ulkoilua arjessaan esimerkiksi työn ja opiskelun vastapainoksi. Havaitsimme ihmisiin, tunteisiin ja sääntöihin liittyviä merkityksiä maahanmuuttajien luontosuhteissa.

Luonto tukee myös kotoutumista eri tavoin. Luonnon herättämät tunteet voivat vahvistaa kotoutumista, esimerkiksi kun maahanmuuttaja tunnistaa nykyisen kotimaan luonnossa yhteneväisyyksiä itselle tärkeisiin paikkoihin ja kokemuksiin aiemmassa kotimaassaan. Ystävyys-suhteita ja ihmisten kohtaamista voidaan vahvistaa luontokokemuksilla. Luonnon kautta voi oppia uuden kotimaan kulttuurisia sääntöjä ja toimintatapoja, mikä lisää kotoutumista.

Maahanmuuttajat arvostavat luontoa Turussa

Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajat pitivät Turun luontoa kauniina ja turvallisenä. Suosittuja paikkoja olivat muun muassa Kupittaanpuisto, Ruissalo, Aurajokiranta ja Halistenkoski. Tavanomaisimpia tekemisiä luonnossa olivat kävely, eväretket ja grillaaminen ystävien tai perheen

MAAHANMUUTTAJAIEN LUONTOSUHDE MUODOSTUU ERI-LAISISTA MERKITYKSISTÄ

- Ihmiset: luonto on merkityksellinen kokemus ihmisten välillä ja yhteisössä
- Tunteet: luonto on muistojen peili entisestä kotimaasta tai lapsuudesta
- Säännöt: luonnossa toimimiseen liittyvät säännöt, joiden mukaan tulee käyttäytyä

Kuvaaja Vadim Bessonoff

kanssa. Toisaalta osalle jopa lähimetsä tuntui pelottavalta, koska siellä ei ollut opasteita, eikä voinut tietää minne polut johtavat. Mitä pidempään Suomessa oli asunut, sen tutummaksi olivat tulleet erilaiset toiminnot luonnossa, kuten marjastus tai sienestys. Tietoa luontopaikoista maahanmuuttajat saivat etenkin ystäviltaan.

Kieliryhmien välillä oli selkeitä eroja luonnossa toimimisessa. Monille venäjänkielisille Suomen luonto oli hyvin samankaltainen kuin aiemmassa kotimaassa. Monet heistä olivat ahkeria luonnossa liikkujia, jotka pitivät patikoinnista, marjastuksesta tai maastopyöräilystä. Useat arabiankieliset nauttivat luonnon tuomasta rauhallisuudesta ja piknik-hetkistä puistoissa. Osa heistä piti kuitenkin muokkaamatonta luontoa tylsänä, koska luontoharrastusten mahdollisuudet eivät olleet tuttuja. Somalinkielisistä monet liikkuvat luonnossa, lähiluonnossa ja puistoissa selvästi muita ryhmiä vähemmän.

VAPAAEHTOISTEN ITSEHAVAINNOINTI TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

Neljä somalinkielistä, neljä arabiankielistä ja viisi venäjänkielistä turkulaista – eri ikäisiä miehiä ja naisia – kirjoittivat muistiinpanoja, valokuvasivat, nauhoittivat ääniviestejä tai tallensivat piirtämällä omia kokemuksiaan arkiympäristöstään kahden viikon ajan. He kuvasivat paljon Aurajoen rantaa ja asuinalueensa metsiä, mutta myös pieniä yksityiskohtia kuten kukkia ja eläimiä. Luonto oli kaikille virkistyskohde ja pienetkin istutukset kaupungissa olivat heille tärkeitä. He kokeilivat sähköisiä palveluja, joiden avulla voisi löytää luontokohteita ja kulkea niissä. Yksi haaste oli se, etteivät he löytäneet yhden palvelun avulla sekä luontokohdetta että kulkuyhteyksiä sinne. Heidän toiveenaan olikin sähköinen palvelu, josta löytyy kaikki luontokohteeseen ja siihen tutustumiseen liittyvä tieto eri kielillä. Palvelussa olisi erilaisia luontotai retkikohteita, sekä ohjeita miten niihin pääsee ja mitä kohteissa on tarjolla.

Luonto ja digitaalinen ympäristö limittyvät toisiinsa

Luonnon näkeminen ja kokeminen limittyvät sähköisten palveluiden maailmaan. Monet hyödyntävät sähköisiä karttapalveluja, ja etsivät tietoa internetistä valintojensa tueksi. Tutkimuksemme osoitti kuitenkin, etteivät kokemukset sähköisistä palveluista olleet yksinomaan myönteisiä. Sähköisten palveluiden käytössä ja kielissä oli haasteita. Yhden sovelluksen tai palvelun kautta löytyi usein vain yksittäinen tieto, esimerkiksi luontokohde. Tähän kohteeseen pääseminen piti etsiä toisesta sovelluksesta tai palvelusta. Tämä vaikeutti luontoon lähtemistä, mikä oli hidastanut luontosuhteen kehitystä. On tärkeää kehittää luontoon liittyviä sähköisiä palveluja sujuvammiksi ja eri kieliryhmille soveltuviksi, jotta kaikki voivat saada myönteisiä luontokokemuksia. Tarvitaan yhtenäinen saumaton kokemus siirryttäessä sähköisestä sovelluksesta todelliseen luontoon.

Yhdessä toimiminen laajentaa luontosuhteen merkityksiä

Yhdessä tekeminen ja muiden näkemysten huomioiminen laajentavat ymmärrystä luontosuhteesta. Erilaisista taustoista tulevat ihmiset ymmärtävät luonnon eri tavoin ja näiden kokemusten jakaminen tuo kaikille osapuolille uusia näkökulmia. Myös kantasuomalaiset saavat uusia näkökulmia omaan luontosuhteeseensa kuunnellessaan maahanmuuttajia ja toimiessaan heidän kanssaan. Näin myös lähiluonnon arvostus kasvaa molemmin puolin. Tätä kulttuurien välistä ymmärrystä tulee hyödyntää osana kaupunkisuunnittelua. Näin tunnistetaan niitä asioita, jotka voivat tuntua hankalilta tai pelottavilta tai mitä lähiympäristöön kaivataan. Esimerkiksi kerrostalon takapihalta alkava metsä voi olla pelottava, jos ei ole koskaan ennen käynyt metsässä. Toisaalta pöytäryhmä lähimetsässä tai leikkipuistossa voisi olla tärkeä paikka aloittaa luontoon tutustumien.

LUONTOSUHDE ON OSA KOTOUTUMISTA

Tulevaisuustyöpajassa 19 osallistujaa pohti ryhmissä luontosuhdetta, sen merkitystä ja luontokokemusten esteiden poistamista. Luonto nähtiin merkittävänä hyvinvoinnin lisäajänä. Luontosuhteen luominen jo lapsesta lähtien nostettiin tärkeäksi. Luonto nähtiin osana yhteisöllisyyttä ja sitä pidettiin uusien myönteisten muistojen luomisen paikana. Luontoon tutustuminen haluttiin osaksi kotouttamisohjelmaa. Ryhmät esittivät lähiympäristön uudistamista monipuolisemmaksi, houkuttelevammaksi ja turvallisemmaksi, jotta kaikilla olisi mahdollisuus liikkua luonnossa. Lähiluonnon kehittämisessä on tärkeää kuunnella kaikkia.

Opasta luonnossa ja verkossa, ymmärrä kulttuurieroja

On tärkeää, että tietoa luonnosta tarjotaan monilla viestintäkanavilla ja kielillä. Pitkien kirjallisten ohjeiden sijaan on parempi hyödyntää värejä ja kuvallisia ohjeita, sillä ne ymmärretään helpommin kulttuurista riippumatta. Luontokohteissa olevien opasteiden lisäksi tietoa on hyvä löytyä internet-sivuilta ja sähköisistä sovelluksista. Sähköisten palveluiden tulee helpottaa luontoon menemistä yhdessä luonnossa olevien opasteiden kanssa.

Lisäksi tulee ymmärtää maahanmuuttajien luonnon kokemisen esteet ja luontosuhteen erilaiset merkitykset. Kaupunkiluonnosta tulee tehdä kaikille helposti lähestyttävä yhteinen kohde. Tämä toteutuu, kun maahanmuuttajien erilaiset tavat ja kokemukset luonnosta jaetaan erilaisten kantasuomalaisien kanssa ja otetaan maahanmuuttajat mukaan kaupunkiluonnon suunnitteluun ja kehittämiseen. Näin maahanmuuttajat ja kaikki Suomessa asuvat löytävät sekä omia että toistensa kanssa yhteisiä tapoja kokea luontoa.

Luonto lisää hyvinvointia, joten luonto kannattaa huomioida kaikessa toiminnassa eri taustoista tulevien, kaikenikäisten maahanmuuttajien kanssa.

Värit ja kuvalliset ohjeet ymmärretään kulttuurista riippumatta

LUE LISÄÄ:

- Hordyk, S.R., Hanley, J., Richard, É., 2015. "Nature is there; its free": Urban greenspace and the social determinants of health of immigrant families. *Health and Place*, 34, 74–82
- Gentin, S., Chondromatidou, A.M., Pitkänen, K., Dolling, A., Præstholm, S., Pálsdóttir, A.M., 2018. Defining nature-based integration—perspectives and practices from the Nordic countries. *Reports of the Finnish Environment Institute*, 16. Retrieved on August 5th, 2021, from <http://hdl.handle.net/10138/236244>.
- Jabbar, M., Yusoff, M.M., Shafie, A., 2021. Assessing the role of urban green spaces for human well-being: A systematic review. *GeoJournal*, 1–19.
- Leikkilä, J., Faehnle, M., Galanakis, M., 2013. Promoting interculturalism by planning of urban nature. *Urban Forestry and Urban Greening*, 12(2), 183–190.
- Pitkänen, K., Oratuomi, J., Hellgren, D., Furman, E., Gentin, S., Sandberg, E., Øian, H., Krange, O., 2017. *Nature-based integration: Nordic experiences and examples*. Hørsholm: Nordic Council of Ministers. Retrieved on November 30th, 2021, from <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1099117/FULLTEXT01.pdf>

NÄIN TUTKIMUS TEHTIIN

LUMODI (Luontosuhde maahanmuuttajien hyvinvoinnin tekijänä fyysisessä ja digitaalisessa ympäristössä) -hanke toteutettiin Turun yliopiston maantieteen osastolla. Kyselyn avulla kerättiin ensin taustatietoa aiheesta, jonka jälkeen tietoa syvennettiin haastatteluiden ja havainnoinnin kautta. Yhteiskehittäminen ja maahanmuuttajien osallistaminen olivat tärkeitä elementtejä hankkeessa. Tässä hyödynnettiin sekä osallistujien itsehavainnointia että ryhmätyöskentelyä. Hankkeen lopuksi järjestimme kaikille yhteisen tulevaisuustyöpajan, jonka avulla tutkittiin erilaisia polkuja tulevaisuuden luontosuhteiden rakentamisessa. Teoreettisena viitekehityksenä käytettiin digitaalisuuden kokonaisvaltaisuutta rakentavaa "pervasive information architecture" (PIA) -mallia.

Tutkimuksen sivusto: <https://sites.utu.fi/lumodi/en/>

YHTEYSTIEDOT**Hanna Heino**

Tutkijatohtori
hanna.heino@utu.fi

Miriam Tedeschi

Tutkijatohtori
miriam.tedeschi@utu.fi

Jussi Jauhiainen

Professori
jusaja@utu.fi

Turun yliopisto, Maantieteen ja geologian laitos

Tutkimuskatsauksia-sarjassa

Julkaistaan tiiviisti Turun kaupunkitutkimusohjelmasta rahoitettujen tutkimusten tuloksia. Kirjoittajat ovat tutkijoita.

TOIMITTAJA

Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

JULKAISIJA

Turun kaupungin konsernihallinto
PL 355 (Olavintie 2), 20101 Turku
www.turku.fi/kaupunkitutkimus